

زنان

سخن دبیر

زنان، پرسش‌ها و پاسخ‌ها

عطیه کشتکاران

دبیر گروه زنان

Atiye.keshtkaran@gmail.com

همیشه گفته‌اند پرسش خوب نیمی از علم است. معلم‌ها و اساتید پرسش تأمل برانگیز را تحسین می‌کنند و مستشکل دروس حوزوی بودن خودش یک جایگاه علمی محسوب می‌شود. پرسش بجای از میان انبوهی از ابهامات درهم‌بافته نشان‌مان می‌دهد چه چیزی را نمی‌دانیم و این تازه ابتدای مسیر علم است. جرعه کشف مجهول را پرسشگر می‌زند و نهادهای علمی و پژوهشی پاسخگوی آن هستند. پرسش مطلوب، مسأله‌سازی نمی‌کند. در درجه نخست با آگاهی از وضعیت موجود و چالش‌های احتمالی آینده، مسائل موجود را

شناسایی و صورت‌بندی می‌کند. پرسش‌ها اگر از زاویه درست مطرح شوند سازنده‌اند نه ویرانگر، کاشف هستند نه جاعل، ب بسم‌الله علم هستند نه نقطه پایان. پرسشگری را نباید با انتقادهای سیاسی و مطالبه‌گری از سر عناد یکی دانست. پرسش‌ها و پاسخ‌ها همه باید در خدمت کشف مجهول و حل مسأله باشند نه مج‌گیری. در مسائل گوناگون کشور که مباحث زنان هم بخشی از آن محسوب می‌شود، «پرسش» یتیم و یکه افتاده است. متولی پرسشگری عالمانه نداریم، نشست طرح پرسش برگزار نمی‌کنیم، به پرسش‌های برتر جایزه نمی‌دهیم،

اما تا چشم کار می‌کند پاسخ به پرسش‌های مقدر ناگفته فضا را پر کرده است. پرسشگری هنر است و علم. پرسش شایسته، دست پاسخ را هم می‌گیرد. در دوران دانشجویی استادی داشتیم که برای نمره مازاد کلاسش چند فعالیت پیشنهاد داده بود. یکی از آنها طرح سؤال بود. گرچه مقصود استاد به صورت چهارگزینه‌ای و مناسب آزمون بود، ولی هیچ‌وقت به قدر آن کلاس به اهمیت طراحی پرسش پی نبردم. پرسش برای ما نمره داشت. پرسشگری اصولی در موضوعات زنان خودش بخشی از نمره قبولی است و جای آن خالی.

وقتی حجاب کافی نیست

زهره عیسی‌خانی

نویسنده و کارشناس مسائل زنان

حجاب با لباس زنان کار دارد و پوشیدگی. شاید در فرهنگ‌های جورواجور لباس‌های زنان با حجاب مشابه هم نباشند اما پوشاندن سر همه چنان نماد اطاعت خداوند و به معنای دینداری است. محجبه انسانی است که برای اطاعت از دستور خداوند گرمای روسری را تحمل می‌کند و این رنج را برای هدف ارزشمند بندگی خداوند به جان می‌خرد. حجاب یک ملاحظه لازم در پوشش است اما برای محجبه ماندن و یک زن اثرگذار بودن کافی نیست. توجه به پوشاندن موها و لباس مناسب و حتی چادر، شرعی برای زن مسلمان است که نیازمند پشتیبانی فکری است. فرد باحجاب اراده کرده است حضورش در جامعه با هویت انسانی‌اش باشد و نه جذابیت‌های ظاهری. دیگران را به دیدن اندیشه‌اش دعوت می‌کند، نه اندام و صورت. یکی از تهدیدهای باحجاب‌ها، افتادن در دام کلیشه‌های زیبایی است. چالشی که در جریان مسابقه ملکه زیبایی زنان اروپایی و آمریکایی محسوس است. هرچند ادعا می‌شود در انتخاب ملکه زیبایی زنان محجبه، پایبندی به دین هم لحاظ می‌شود اما آنچه در ضمن این مسابقه تقویت می‌شود و حجاب را تهدید می‌کند، نگرانی نسبت به چگونه دیده شدن در نگاه‌ها و تشویق به تلاش برای شبیه شدن به زیبایی‌های تعریف شده است. کلیشه‌هایی که ذهن و توان زنان را در دلمشغولی‌های ظاهری درگیر می‌کند و تضمینی است برای سود صاحبان سرمایه، صنعت مد و جراحی‌های زیبایی. مسابقه ملکه زیبایی زنان محجبه‌نمایشی مینیاتوری است از آنچه در جهان برای زنان مسلمان تدارک دیده شده است. موفقیت این برنامه‌ریزی در مصرف بالای لوازم آرایش، تن دادن به جراحی‌های زیبایی و مدگرایی در برخی کشورهای مسلمان مشهود است. به

انصراف کشاندن دغدغه‌های زنان مسلمان محجبه از نتایج این ظاهرگرایی حساب شده است. باحجابی که «چه بیوشم» مهم‌ترین درگیری ذهنی‌اش باشد، کودک گرسنه یمنی را فراموش می‌کند و اخبار مد برایش جذاب‌تر از وضعیت زنان و کودکان غزه است. این محجبه بی‌تفاوت نسبت به مسائل جهان اسلام، در همراهی با استانداردهای زیبایی و مد، به اجبار حجاب را به سمت معیارهای زیبایی متمایل می‌کند تا از مسابقه به‌روز بودن عقب نماند. در مقایسه با این زن مسلمان محجبه، شیرین ابوعاقله که حجاب نداشت، اثرگذارتر بود. شیرین فرزند یک خانواده عرب مسیحی فلسطینی بود و تابعیت آمریکا داشت. خبرنگار شبکه خبری الجزیره بود. در جریان تهیه خبر از حمله ارتش اسرائیل به شهر جنین در کرانه باختری با گلوله ارتش اسرائیل به شهادت رسید. شیرین ابوعاقله حلقه اتصال بین عرب‌ها و مسلمانان با جهان خارج بود و شاهی علیه جنایات صهیونیست‌ها در دادگاه بین‌المللی کیفری. نکته اینجاست که یک خبرنگار فلسطینی-آمریکایی مدافع حقوق فلسطینیان بود و اندونزی کشوری با بیشترین جمعیت مسلمان برگزارکننده مسابقه ملکه زیبایی. هرچند برگزاری این مسابقه به دلیل مخالفت‌ها نتوانست در اندونزی ادامه پیدا کند اما زیبایی‌گرایی را در جامعه

زنان مسلمان گسترش داد. اگر به کشورهایمانند مالزی و ترکیه سفر کنید محجبه‌هایی را از فرودگاه تا خیابان و هتل می‌بینید که شاید حجابی حداقلی در حد پوشاندن سر داشته باشند اما در فرهنگ آن کشورها محجبه به حساب می‌آیند و نمادی از زن مسلمان هستند. این زنان هرچه هم خودشان را بیوشانند، نه دلارهای سرمایه‌دار کم می‌شود و نه تهدیدی است برای سیاست‌های ظالمانه. صنعت مد با قوت در این کشورها جولان می‌دهد. ترکیه صادرکننده مد می‌شود و مدلینگ محجبه‌ها شغلی پردرآمد. دختران محجبه به سوی مدل شدن با اندام باریک و صورت زاویه‌دار هدایت می‌شوند و همان معیارهایی که در جامعه بی‌حجاب‌ها تحسین می‌شود و نگرانی از ظاهر شدت می‌یابد. باحجاب بودن یک ارزش است اما به تنهایی کافی نیست و نمی‌تواند از زنان یک انسان اثرگذار بسازد. زن مسلمان باید دغدغه زنان جهان، مسائل جهان اسلام، کشورش و رشد فکری خودش را داشته باشد. چنین زنی در چهارچوب‌های تحمیلی مخالفان حجاب حل نمی‌شود و در برابر دغدغه‌های ساختگی مقاوم است. دغدغه این زن باحجاب پیدا کردن وقت برای خواندن کتاب‌های نخوانده است و از یک خال و جوش روی صورت اعصابش به هم نمی‌ریزد.

هرچند ادعا می‌شود در انتخاب ملکه زیبایی زنان محجبه، پایبندی به دین هم لحاظ می‌شود اما آنچه در ضمن این مسابقه تقویت می‌شود و حجاب را تهدید می‌کند، نگرانی نسبت به چگونه دیده شدن در نگاه‌ها و تشویق به تلاش برای شبیه شدن به زیبایی‌های تعریف شده است

